

Leermiddelenbeleid Graafschap College

Ingangsdatum: 1 augustus 2024

Managementsamenvatting

Het Graafschap College heeft een nieuw leermiddelenbeleid gemaakt, omdat uit de JOB-monitor 2022 bleek dat veel studenten ontevreden waren over de schoolkosten. Dit beleid is bedoeld om duidelijkheid te geven aan studenten, docenten en het management. Het helpt om het onderwijs beter te maken en om juridische problemen te voorkomen. Daarnaast helpt het beleid om de kosten voor studenten te verlagen.

Het leermiddelenbeleid is gebaseerd op de visie van het Graafschap College. Hierbij zijn inclusiviteit, digitalisering, keuzevrijheid, betaalbaarheid, duurzaamheid en communicatie belangrijk. Ook zijn er regels opgesteld over wie welke kosten moet betalen: de student, de school of het leerbedrijf. Er is ook een terugkoopregeling waarbij je ongebruikte leermiddelen terug kunt verkopen.

Dit beleid is samen met verschillende afdelingen en de studentenraad gemaakt en geldt vanaf 1 augustus 2024. De impactanalyse liet zien dat de kosten voor studenten omlaag zijn gegaan dankzij het beleid en dat het ook bijdraagt aan duurzaamheid. Toch zijn er nog verbeterpunten, zoals de structuur van leermiddelenlijsten en het gebruik van gratis leermiddelen.

Kortom: het nieuwe beleid moet ervoor zorgen dat studenten meer tevreden zijn en dat het onderwijs beter wordt.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
2.	Beleidsdoelstellingen/wettelijk kader	5
3.	Uiteenzetting beleid	6
4.	Uitgangspunten van het leermiddelenbeleid	7
5.	Schoolkostenregeling	8
6.	Terugkoopregeling	10
7.	Proces totstandkoming leermiddelenlijst	11
8.	Implementatie	12
9.	Bronnenlijst	14
	Bijlage 1: Score Graafschap College	15
	Bijlage 2: Brief OCW	16
	Bijlage 3: Infographic proces leermiddelenlijst	18

1. Inleiding

Elke twee jaar wordt er een onderzoek gedaan naar de tevredenheid van mbo-studenten, de zogenaamde JOB-monitor. Uit de JOB-monitor van 2022 bleek dat veel studenten ontevreden waren over de schoolkosten. Veertig procent van de studenten gaf aan dat ze leermiddelen kochten die ze nauwelijks gebruikten. De score van het Graafschap College vind je in bijlage 1.

Op 16 januari 2023 stuurde de minister van Onderwijs een brief naar alle scholen om de problemen met ongebruikte leermiddelen aan te kaarten. Dit, samen met de resultaten van de JOB-monitor, was de reden om het leermiddelenbeleid uit 2018 te vernieuwen.

Een integraal leermiddelenbeleid betekent dat het beleid aansluit bij het ict-beleid, personeelsbeleid, kwaliteitsbeleid, financieel beleid en onderwijskundig en pedagogisch beleid¹.

---

¹ MBO Digitaal, Handreiking Leermiddelenbeleid

2. Doel van het beleid en wettelijke kaders

Leermiddelenbeleid zorgt ervoor dat iedereen binnen de school duidelijkheid heeft over welke leermiddelen er gebruikt worden. Dit helpt bij het nemen van beslissingen, zorgt voor een goed onderwijsproces en kan kosten verlagen. Het belangrijkste is dat het beleid bijdraagt aan de onderwijsvisie en -kwaliteit van de school.²

Het Graafschap College moet volgens de wet duidelijk maken wat de schoolkosten zijn voor (toekomstige) studenten³. Dit staat in het studentenstatuut in hoofdstuk 3, artikel 4. Je kunt het ook terugvinden in de brochure 'Schoolkosten in het mbo'⁴. Het studentenstatuut⁵ vind je op Weten en Regelen op MijnGC. Ben je nog geen student? Dan staat het studentenstatuut onder Algemene voorwaarden op de website.

---

² MBO Digitaal, Handreiking Leermiddelenbeleid

³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/2024-09-14>

⁴ https://www.mboaad.nl/sites/default/files/2023-07/brochure_schoolkosten_in_het_mbo_definitief_juni2022.pdf

⁵

<https://graafschapcollege.sharepoint.com/sites/MT9DocumentenMijnGCstudenten/Reglementen/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FMT9DocumentenMijnGCstudenten%2FReglementen%2F20230620%20DEF%20studentenstatuut%20%2Epdf&parent=%2Fsites%2FMT9DocumentenMijnGCstudenten%2FReglementen>

3. Het beleid

Het Graafschap College wil dat studenten zich een leven lang kunnen ontwikkelen via onderwijs (zie ook de Strategie 2023-2030). We dagen studenten uit om te blijven leren en zich voor te bereiden op beroep, werk en het leven. In elke levensfase en op elk niveau. We vinden dat Hybride, Innovatief en gePersonaliseerd (HIP) onderwijs belangrijk is in deze wereld die altijd in beweging is.

Ons leermiddelenbeleid past hierbij. Het doel is dat alle leermiddelen op de leermiddelenlijst ook daadwerkelijk worden gebruikt.

Definitie leermiddelen: leermiddelen zijn alle spullen die een student nodig heeft voor de opleiding. Deze staan op de leermiddelenlijst.

Definitie leermiddelbeleid: het leermiddelenbeleid helpt de school om keuzes te maken over welke leermiddelen worden aangeschaft en gebruikt.

Er zijn vier soorten leermiddelen:

- Basisuitrusting op school (school betaalt)
- Basisuitrusting in het leerbedrijf (leerbedrijf betaalt)
- Onderwijsbenodigdheden (student betaalt)
- Extra activiteiten, zoals excursies (student betaalt, maar er is een alternatief)

4. Uitgangspunten van het leermiddelenbeleid

Het Graafschap College houdt in het leermiddelenbeleid rekening met de volgende uitgangspunten:

Inclusiviteit

Leermiddelen moeten toegankelijk zijn voor iedere student.

Digitaal

Het is duidelijk hoe lang digitale leermiddelen (zoals licenties) gebruikt kunnen worden. Als student kun je altijd bij digitale leermiddelen en ben je eigenaar van de gegevens.

Keuzevrijheid

Studenten mogen zelf kiezen waar ze hun leermiddelen kopen, maar de school geeft wel advies.

Betaalbaarheid

Leermiddelen moeten betaalbaar zijn voor studenten en de school. Daar moeten opleidingen ook op letten. Er is een studentenfonds voor studenten die financiële hulp nodig hebben.

Open leermiddelen

De school stimuleert het gebruik van (digitale) open leermiddelen⁶, die makkelijk aan te passen zijn. Ze zijn een mooie aanvulling of vervanging van andere leermiddelen.

Duurzaamheid

De school moedigt aan om boeken en lesmateriaal langer te gebruiken of te hergebruiken⁷. Bijvoorbeeld door open leermiddelen, digitalisering, een boekenmarkt en lesmethoden die we meerdere jaren gebruiken.

Communicatie

Studenten moeten duidelijk geïnformeerd worden over alle punten hierboven, zodat ze weten waar ze aan toe zijn. Vóór begin van de opleiding zijn de kosten van leermiddelen duidelijk te vinden op de website van het Graafschap College. We volgen de brochure 'Schoolkosten in het mbo'⁸.

---

⁶ <https://www.kennisnet.nl/publicaties/open-leermateriaal-inzetten-op-uw-school-wat-komt-daar-bij-kijken/>

⁷ <https://www.archipunt.nl/het-10r-model-voor-circulariteit-hoe/>

⁸ MBO Raad, Schoolkosten in het mbo, https://www.mboraad.nl/sites/default/files/2023-07/brochure_schoolkosten_in_het_mbo_definitief_juni2022.pdf

5. Schoolkostenregeling

Het leermiddelenbeleid legt de regels uit voor hoe opleidingsteams elk jaar de schoolkosten bepalen. Deze regels zijn gemaakt op basis van de landelijke brochure 'Schoolkosten in het mbo' en de visie op leermiddelen van de school. Het beleid geldt voor het hele onderwijsprogramma.

Toegankelijkheid

Bij het kiezen van leermiddelen is het belangrijk dat alle studenten deze kunnen gebruiken of dat ze toegankelijk gemaakt kunnen worden. Dit betekent dat het duidelijk is hoe en waar de leermiddelen gekocht kunnen worden en hoe de student ze online kan vinden.

Digitaal

Als er digitale leermiddelen worden gebruikt, moet de student weten voor hoelang deze beschikbaar zijn (licenties). De digitale leermiddelen moeten altijd toegankelijk zijn en de student is eigenaar van zijn gegevens. Als studenten geen geld hebben om een laptop te kopen, worden ze doorverwezen naar de sociale raadslieden (via Loopbaanplein).

Keuzevrijheid

Het Graafschap College gebruikt de MBOwebshop om de leermiddelenlijst met studenten te delen. Hierin staat het standaard aanbod. Studenten mogen zelf kiezen van welke verkoper ze de vastgestelde leermiddelen kopen, als ze maar rekening houden met de regels van de opleiding. Kleding koopt de student zelf en een logo of tekst hoort bij de basisuitrusting.

Betaalbaarheid

Leermiddelen moeten betaalbaar zijn voor zowel studenten als de school. Opleidingen houden hier rekening mee bij het samenstellen van de leermiddelenlijst. Het gebruik van (digitale) open leermiddelen kan helpen om de kosten te verlagen. Het Graafschap College zet zich in om dit te stimuleren.

Vóór het begin van het studiejaar worden de kosten voor leermiddelen (onder voorbehoud van prijswijzigingen) duidelijk gemaakt aan studenten. Studenten worden ook op tijd geïnformeerd over het mbo studentenfonds.

Open leermiddelen en duurzaamheid

Het Graafschap College wil in 2030 50% minder afval produceren in vergelijking met 2019. Lesmateriaal digitaliseren en digitale open leermiddelen gebruiken, helpen hierbij. Het Graafschap College moedigt ook aan om leermiddelen opnieuw te gebruiken, bijvoorbeeld door een boekenmarkt of andere markten te organiseren waar gebruikte leermiddelen of kleding worden verkocht. Daarnaast stimuleert de school om lesmateriaal langer te gebruiken, eventueel aangevuld met open leermiddelen.

Basisuitrusting (school betaalt)

Het Graafschap College zorgt voor de basisuitrusting. Dit is alles wat nodig is om de opleiding op school te volgen en examens te doen. De school is eigenaar van deze leermiddelen. De student moet zorgvuldig omgaan met deze spullen. Als een student zelf iets van de basisuitrusting wil kopen, is dat altijd vrijwillig. Elk jaar bekijkt het team of de basisuitrusting nog up-to-date is.

Basisuitrusting leerbedrijf (leerbedrijf betaalt)

De student maakt geen extra kosten voor de stage (bpv). Het leerbedrijf is verantwoordelijk voor de basisuitrusting die nodig is tijdens de stage. Als er problemen zijn met de beschikbaarheid van deze spullen, helpt het Graafschap College met het zoeken naar een oplossing. Opleidingen communiceren dit naar de leerbedrijven, bijvoorbeeld via de bpv-gids.

Onderwijsbenodigdheden (student betaalt)

Onderwijsbenodigdheden die de student zelf moet kopen, worden gebruikt tijdens de lessen. Als deze niet worden gebruikt, kan de student de terugkoopregeling aanvragen (zie hoofdstuk 6). De student wordt op tijd geïnformeerd over de voorwaarden van deze regeling.

Extra faciliteiten (student betaalt)

Extra activiteiten en faciliteiten die een opleiding aanbiedt, zijn vrijwillig. Deze onderdelen zijn niet verplicht om het diploma te halen, maar voegen wel iets toe aan de opleiding. De kosten van deze onderdelen zijn voor het begin van de opleiding duidelijk. Als een student niet meedoet aan een extra activiteit, is er een alternatief programma. Dit programma is gratis.

6. Terugkoopregeling

Sinds studiejaar 2021-2022 is er een terugkoopregeling voor leermiddelen⁹. Studenten kunnen hun leermiddelen terugverkopen als ze die het hele jaar niet hebben gebruikt. Dit geldt alleen als de hele klas het leermiddel niet heeft gebruikt en als de student nog de originele factuur heeft. Op MijnGC vinden Graafschap College-studenten de volgende uitleg:

Helaas is het soms zo dat je leermiddelen en/of licenties verplicht hebt moeten aanschaffen, maar dat je ze het hele schooljaar niet gebruikt hebt. Sinds het schooljaar 2021-2022 bestaat er de mogelijkheid tot teruggave. Dit heet de terugkoopregeling.

Voor de terugkoopregeling gelden enkele voorwaarden:

- *De hele klas heeft het leermiddel niet gebruikt.*
- *Je hebt de originele factuur nog.*

Soms heb je een licentie én een boek voor één vak. Indien dit als pakket op de leermiddelenlijst staat, dan hoort het boek bij de licentie. Ook al heb je het boek niet gebruikt, maar de licentie wel, dan kan het boek niet als 'ongebruikt' aangemerkt worden.

Studenten die overstappen naar een andere opleiding, kunnen de reeds aangeschafte leermiddelen niet terugvragen.

Hoe?

Studenten doen hiervoor als klas gezamenlijk een verzoek bij de opleidingsmanager. Deze controleert bij de vakdocent of de aanvraag terecht is en regelt op basis hiervan de vergoeding. Deze leermiddelen komen niet meer voor op de leermiddelenlijst van het schooljaar erna.

---

⁹ <https://www.jobmbo.nl/terugkoopregeling/>

7. Proces van de leermiddelenlijst

Het maken van de leermiddelenlijst gebeurt in drie stappen:

1. Leermiddelenlijst evalueren
2. Leermiddelenlijst samenstellen en goedkeuren
3. Leermiddelenlijst publiceren

In bijlage 3 staat een afbeelding van het hele proces.

De leermiddelenlijst is hetzelfde voor iedereen en wordt op een vaste manier en volgens een strakke planning gemaakt. Leermiddelenlijsten worden via het platform MBOwebshop met studenten gedeeld. Studenten mogen de leermiddelen via MBOwebshop kopen, maar kunnen ook ergens anders hun leermiddelen kopen.

De sectormanagers bedrijfsvoering (smb) zijn het contactpunt voor MBOwebshop voor hun sector(en). Ze hebben twee keer per jaar overleg. Dit overleg is voordat het proces begint om de planning te bespreken en na afloop voor de evaluatie. Ze doen verder niet mee in het proces, tenzij er problemen zijn. Dan krijgen ze een bericht.

MBOwebshop overlegt direct met de contactpersonen van de teams over de planning en de inhoud van de lijsten. De onderwijsteams zijn verantwoordelijk voor het proces en de evaluatie is onderdeel van de jaarlijkse planning van de onderwijsteams.

8. Uitvoering van het beleid

Een werkgroep met een sectoradviseur onderwijskwaliteit, adviseur leermiddelen, iemand van het zorgteam en een beleidsadviseur O&I heeft samen met andere afdelingen (zoals informatiemanagement, financiën, bedrijfsvoering, M&C en HR) het leermiddelenbeleid opgesteld.

Team Onderwijs & Innovatie is verantwoordelijk voor het leermiddelenbeleid en zorgt voor de uitvoering en communicatie.

Voor de uitvoering van het beleid:

- Is het beleid in mei 2024 besproken met de studentenraad. De studentenraad moet akkoord geven.
- Is het leermiddelenbeleid vóór de zomervakantie goedgekeurd door het college van bestuur.
- Zijn daarna de opleidingsmanagers, sectoradviseurs onderwijskwaliteit, sectormanagers bedrijfsvoering en de coördinatoren van de leermiddelenlijsten geïnformeerd.

Het leermiddelenbeleid gaat in op 1 augustus 2024. De werkgroep gaat in 2024-2025 verder met het controleren en volgen van de uitvoering van het beleid.

Doel van het leermiddelenbeleid

Het doel van de uitvoering van het leermiddelenbeleid is om de onderwijservaring en de kwaliteit te verbeteren, met aandacht voor duurzaamheid en betaalbaarheid voor studenten én de school.

Uit de impactanalyse bleek dat het Graafschap College goed omgaat met leermiddelen en dat het proces voor het maken van de leermiddelenlijsten goed is georganiseerd. Om tot een leermiddelenlijst te komen die voor iedereen hetzelfde is, wordt de lijst samen met de coördinatoren van de teams aangepast binnen de mogelijkheden van MBOwebshop.

Uitvoering

De belangrijkste resultaten van de uitvoering van het leermiddelenbeleid zijn:

- Duidelijkheid geven over de kosten voor de school én studenten. Dit kan betekenen dat sommige leermiddelen zullen worden betaald door de school.
- Een leermiddelenlijst die voor iedereen hetzelfde is, zodat het duidelijk is welke leermiddelen de teams gebruiken.
- Het leermiddelenbeleid past bij landelijke regels, zoals de regeling voor gratis leermiddelen voor studenten onder de 18 jaar voor de komende twee jaar. Hiervoor is een apart document gemaakt.
- Er kunnen binnen sectoren andere afspraken zijn over leermiddelen die passen bij de doelgroep of samenwerking met bedrijven.

Het leermiddelenbeleid wordt goed uitgevoerd als de volgende stappen elk jaar worden gevolgd:

1. Teams bekijken elk jaar de spullen die de school regelt en passen deze zo nodig aan.
2. Teams bekijken elk jaar de leermiddelenlijst en passen deze op tijd aan (zie bijlage 3).
3. Teams gebruiken een standaard format 'leermiddelenlijst'.
4. Teams berekenen elk jaar de kosten voor extra activiteiten voor studenten. Als een student deze kosten niet kan betalen, wordt er een alternatief aangeboden.
5. Teams verwijzen studenten naar extra hulp als ze de schoolkosten niet kunnen betalen.

6. Teams leveren vóór 1 juli de schoolkosten aan bij het team M&C voor de communicatie over schoolkosten op de website.
7. Team O&I kijkt elk jaar of de bovenstaande stappen zijn gevolgd en bespreekt verbeteringen met de teams.

9. Bronnenlijst

- Archipunt (2021), *Het 10R model voor circulariteit. Hoe?*,
Geraadpleegd op 17 april 2024, van <https://www.archipunt.nl/het-10r-model-voor-circulariteit-hoe/>
- JobMBO (z.d.), *Terugkoopregeling ongebruikte leermiddelen*,
Geraadpleegd op 17 april 2024, van <https://www.jobmbo.nl/terugkoopregeling/>
- Kennisnet (2021), *Aan de slag met open leermateriaal. Waar moet je aan denken*,
Geraadpleegd op 17 april 2024, van <https://www.kennisnet.nl/leermiddelen/aan-de-slag-met-open-leermateriaal-waar-moet-je-aan-denken/>
- MBO Digitaal (z.d.), *Handreiking Leermiddelenbeleid*,
Geraadpleegd op 17 april 2024, van <https://publicatiesdoorpakken.nl/project/handreiking-leermiddelenbeleid/>
- MBO Raad (2022), *Schoolkosten in het mbo*,
Geraadpleegd op 17 april 2024, van https://www.mboraad.nl/sites/default/files/2023-07/brochure_schoolkosten_in_het_mbo_definitief_juni2022.pdf
- Wet educatie en beroepsonderwijs (2023)
Geraadpleegd op 17 april 2024, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0007625/2023-08-01>
- Impactanalyse schoolkosten 2024
- Analyse n.a.v. gesprekken met leermiddelencoördinatoren in de sectoren door Elske Koster en Menno de Waal.

Bijlage 1: Score Graafschap College

Graafschap College	2024		2022		2020	
Item	Gem.	n	gem.	n	gem.	n
Wat vind je van de informatie die je kreeg over de hoogte van de schoolkosten?	2,8	5062	2,8	4.846	2,9	4.986
Je hebt boeken en lesmateriaal moeten kopen voor school. Gebruik je deze boeken en lesmaterialen?	3,0	5011	2,9	4.532	2,9	4.734

Bijlage 2: Brief OCW

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De cvb's van Nederlandse mbo-instellingen
T.a.v. de voorzitters

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

J. Berkhof
T +31611038775
j.berkhof@minocw.nl

Onze referentie
34966530

Datum **16 JAN 2023**
Betreft Regeling ongebruikte leermiddelen

Geacht bestuur,

Middels deze brief vraag ik uw aandacht voor de problemen die studenten ervaren met ongebruikte leermiddelen. Ondanks de afspraken die in 2021 tussen de MBO Raad, JOBmbo en mijn ministerie zijn gemaakt, blijkt nog te vaak dat leermiddelen ongebruikt blijven en dat studenten de regeling ongebruikte leermiddelen op hun instelling niet kennen. Daardoor lopen de kosten om te kunnen studeren in het mbo voor veel studenten onnodig op en dat vind ik zeer zorgelijk.

Achtergrond van mijn brief

Voorafgaand aan het debat over het mbo in de Tweede Kamer (9 november 2022), heb ik vanuit JOBmbo opnieuw signalen ontvangen dat er nog steeds veel studenten zijn die problemen ervaren met ongebruikte leermiddelen. Uit onderzoek van JOBmbo blijkt dat meer dan 90% van de studenten aangeeft leermiddelen te moeten aanschaffen die niet of nauwelijks gebruikt worden. Daarnaast geeft in dat onderzoek 88% van de studenten aan de regeling ongebruikte leermiddelen op hun instelling niet kennen.¹ Dit zijn voor mij verontrustende signalen.

In 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen MBO Raad, JOBmbo en mijn ministerie om het probleem met ongebruikte leermiddelen aan te pakken. Die afspraken houden onder meer in dat elke instelling met ingang van studiejaar 2021/2022 een regeling omtrent volledige vergoeding van ongebruikte leermiddelen heeft, maar ook dat het bestaan van de vergoedingsregeling beter onder de aandacht zou worden gebracht. Ik constateer helaas dat de problemen rondom ongebruikte leermiddelen nog verre van verholpen zijn.

Directe actie vanuit de instellingen is nodig

Directe actie is mijns inziens noodzakelijk om te voorkomen dat studenten leermiddelen aanschaffen die niet in het leerproces worden gebruikt en daarbij onvoldoende op de hoogte zijn van hun rechten. Enerzijds vraagt dit actie ten

¹ <https://www.jobmbo.nl/wp-content/uploads/2022/10/Onderzoek-ongebruikte-leermiddelen-en-koppelverkoop.pdf>

aanzien van de leermiddelenlijst. Hiermee kan de hoeveelheid ongebruikte leermiddelen worden verlaagd. Anderzijds moet elke student in het geval van ongebruikte leermiddelen goed op de hoogte zijn van zijn/haar rechten en plichten, geregeld in een regeling ongebruikte leermiddelen.

Onze referentie
34966530

Nu meer studenten het financieel moeilijk hebben als gevolg van de inflatie, vind ik het extra belangrijk dat elke instelling kritisch kijkt naar het aan te schaffen lesmateriaal. Ik verzoek u deze kritische blik en het gesprek over leermiddelenlijsten binnen uw instelling te faciliteren. Met dit gesprek binnen de instelling hoop ik dat hernieuwde afwegingen worden gemaakt over de lijst van (verplichte) leermiddelen. Dat moet bijdragen aan een daling van de ongebruikte leermiddelen.

Daarnaast geven instellingen in mijn ogen nog onvoldoende uitvoering aan een goede bekendheid van de regeling ongebruikte leermiddelen. Gezien de langdurige problematiek ten aanzien van ongebruikte leermiddelen en het feit dat hier al in 2021 afspraken over zijn gemaakt, verwacht ik op zeer korte termijn een forse verbetering op dit punt. Ik vraag u daarom om op korte termijn het gesprek met uw studentenraad te voeren over de communicatie van de regeling ongebruikte leermiddelen binnen uw instelling en daarover met hen concrete afspraken te maken. Ik verwacht dat aan deze afspraken voor 1 maart 2023 uitvoering wordt gegeven. Ik denk dan bijvoorbeeld aan afspraken over de plaats waar de regeling te vinden is, op welke andere plekken naar deze regeling kan worden verwezen en welke verantwoordelijkheden docenten of ander onderwijspersoneel hebben bij de communicatie van de regeling. In het voorjaar zal ik samen met JOBmbo monitoren of de situatie met betrekking tot ongebruikte leermiddelen is verbeterd. Indien de communicatie van de regeling dan nog tekort lijkt te schieten of de problemen met ongebruikte leermiddelen niet significant zijn afgenomen, zie ik mij genoodzaakt de regeling ongebruikte leermiddelen in wet- en regelgeving te verankeren.

Tot slot

Ik vertrouw erop dat u met mij de urgentie voelt om het probleem van ongebruikte leermiddelen aan te pakken. Deze problematiek draagt niet bij aan het toegankelijk en aantrekkelijk maken en houden van het middelbaar beroepsonderwijs, terwijl onze samenleving juist de vakmensen nodig heeft die op de verschillende mbo-instellingen worden opgeleid.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Robbert Dijkgraaf

Bijlage 3: Infographic proces leermiddelenlijst

